

Fiscale lessen

De afgelopen week is in Nederland een pakket rapporten gepubliceerd over allerlei mogelijke herzieningen van het Nederlandse fiscale stelsel. De omvang van het pakket is indrukwekkend. Hoewel ik het niet precies heb geteld, gaat het denk ik om zo'n 1000 pagina's verdeeld over circa 10 documenten met maar liefst 169 aanbevelingen voor fiscale aanpassingen. Allemaal bedoeld voor een herziening onder een volgend kabinet. Het moet gezegd: er zitten interessante punten in. Omdat het breed is opgezet en het Nederlandse en Curaçaose fiscale stelsel op onderdelen gelijkenis vertonen is het bepaald zinvol als er ook vanuit Curaçaos perspectief eens naar een aantal voorstellen wordt gekeken en wordt gezien of daar iets mee kan worden gedaan. Daarbij geldt uiteraard als belangrijke kanttekening dat de economie en de maatschappij van beide landen van het Koninkrijk op punten ook sterk verschillen. Daardoor kunnen zaken juist niet passen binnen het Curaçaose stelsel of wellicht wel passen maar op een wat andere manier. Niettemin, goed om ook op Curaçao over na te denken.

Het pakket rapporten snijdt een zeer breed scala van onderwerpen aan. Naast internationale issues die voor Curaçao wat minder relevant zijn, is te denken aan de heffing over de opbrengsten uit kapitaal, de fiscale behandeling van de eigen woning, de positie van de directeuraandeelhouder, energie- en milieuheffingen en de zogenoemde fiscale gevolgen van de nieuwe- of platformeconomie. Wat dit laatste betreft gaat het dan om het inbedden van platforms als Uber en Airbnb in het fiscale stelsel.

Een onderdeel springt er wat mij betreft uit en dat is ook een fenomeen dat in Curaçao relevant is: de fiscale positie van de directeuraandeelhouder: degene met de twee of zelfs meer fiscale petten, te weten (groot-)aandeelhouder, werknemer en veelal ook schuldenaar. En dat vaak allemaal in een hand. Als dan die verschillende posities ook verschillend worden belast dan ligt het voor de hand naar de laagste belastingdruk te zoeken. En als die belastingdruk bij de directeuraandeelhouder dan ook nog eens gemiddeld lager is dan die van ondernemers en werknemers dan betekent dat natuurlijk ook dat ieder die de kans krijgt, directeuraandeelhouder wil worden. Vandaar ook het grote aantal eenmansbv's: zzp'ers in een juridisch jasje. Om wat cijfers te geven over Nederland: het totaal aan directeurenaandeelhouders is circa 400 000. Zij hebben een vermogen van circa € 400 mld. (u leest het goed) en ze hebben een schuld aan hun eigen bv van circa € 58 mld.! Wat die schuld betreft: lenen bij de eigen bv is fiscaal gratis en dus zeer aantrekkelijk, zeker met een lage rente als momenteel het geval is. Maar er is ook het probleem dat de directeurenaandeelhouders zoveel mogelijk geld in hun bv laten zitten en alleen uitkeren voor zover noodzakelijk of fiscaal verplicht. Wat betreft dit laatste gaat het natuurlijk om de ook in Curaçao bekende fictiefloonregeling, een lastig uitvoerbare en controleerbare regeling. Maar bovenal: winstuitdeling wordt vaak langdurig uitgesteld en voor zover winst wel wordt uitgekeerd als dividend, wordt het effectief veel lager belast dan arbeidsinkomen van de directeuraandeelhouder zelf, maar ook ten opzichte van andere werknemers. En daarmee wordt de directeuraandeelhouder per saldo ook weer lager belast dan ondernemers die niet in het juridische jasje van een bv zitten. In Nederland heeft de commissie Van Dijkhuizen indertijd aanbevolen om dit probleem op te lossen door niet alleen een fictief loonregeling toe te passen maar ook een fictief dividendregeling. In het nu verschenen rapport wordt daar niets mee gedaan. Dat is kennelijk te ingewikkeld. Wel worden twee andere ideeën geopperd: enerzijds is dat een verhoging van de winstbelasting en een verhoging van het tarief voor het aanmerkelijk belang. Anderzijds is dat een zogenoemde duale inkomstenbelasting. Dit laatste systeem zou dan echter niet alleen voor directeurenaandeelhouders moeten gelden maar ook voor alle andere belastingplichtigen. Het komt er, kort gezegd, op neer dat al het inkomen van belastingplichtigen in feite in twee groepen wordt verdeeld: kapitaalinkomen en arbeidsinkomen.

Beide worden afzonderlijk belast waarbij kapitaalinkomen wel iets lager moet worden belast dan arbeidsinkomen. In Noorwegen bijvoorbeeld hebben ze min of meer een dergelijk stelsel. Wellicht een goede leerschool want daar zijn indertijd ook de ideeën aan ontleend voor het fiscale stelsel op de BES. Niettemin is zo'n duale belasting nog wel ingewikkeld. Het eerste alternatief is veel eenvoudiger: het gaat dan immers om twee eenvoudige tariefaanpassingen zodanig dat er meer evenwicht komt tussen de belastingheffing van directeurenaandeelhouders en andere belastingplichtigen. Dit punt ligt op Curaçao niet veel anders, zij het uiteraard op kleinere schaal. Nuttig dus ook daar eens naar te kijken. Meer evenwicht in het stelsel en voor de overheid budgettair prettig.

Peter Kavelaars is hoogleraar Fiscale Economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en of-counsel bij Deloitte.